

— 1917. —

Odvozy.

Uzpůsobí boje na jihu, 8., 9. a 10. offensiva italská a tlak jejich na Terst vyžádal si na českých a slovinských regimentech mnoho obětí, takže mnohým „velozdravým“ plukům musela být „část jejich vrácení. To naši obec doplnili ztráty pluků 93. a 13. stálého noví branci a narukovali: v únoru 11, březnu 20 mladíků z ročníku 1899, v dubnu 14 branců jiného stáří, v říjnu 5 mladíků z r. 1899. Pro označení serií svolovací listky a vyhlášky uštědřila písmena abecedy. Z obce je nyní 530 osob v činné službě vojské.

Počasí.

Na sedmiletí v minulosti působí jistou nadučenost a 4 učitelky. Všechny mužské síly jsou na vojně.

Jelikož počasí má hlavní vliv na úrodu, úroda pak zase na výživu lidu respektive v dnešní době zvláště na rekreaci, počnu psát o počasí, ne sice právě příhodně, ale za to dosti zajímavě.

Od počátku ledna byla krutá zima. 30. ledna napadlo mnoho sněhu a zima zvláště mezi 5-15. únorem byla v našich krajích nebyvalá, až 26° R pod nulou. Zima s výjimkami trvala přes celý březen, ba i v dubnu. Dne 7. dubna byla sobota byla skutečně bílá, napadlo na 30 cm vysoko sněhu. Na to počalo táto. Pída byla spoustami sněhovýchmi a neustálými dešti tak rozbitá, že nebylo ani možno vstoupiti na pole. Následkem toho opozdily se jarní polní práce, takže mnozí, kteří odkázaní byli na potahciž, dokončili jarní seti 20.-25. května. V květnu se vyjasnilo a suché, horké počasí náhle vyvolalo rozbitou pídu, že stvrdla jako kámen. Oximy byly řídké, jáce těž, ba tyto nemohly se pro stále suchu dostat ani od země. Teprve dle 23. a 24. června správil obilí. Úroda žitová byla v znu velmi dobrá, ale slámy a sena bylo málo. Tím píceování dobytka bylo nesmírně ztíženo. Červencové a srpnové deště pomohly úrodu zrnákovou. Bramborů bylo mnoho a kdyby se s nimi bylo rozumně nakládalo, byly by stačily. Suchý podzim

urychlil polní práce. Jasný a celkem suchý rok pochvalovali si včeláři, neboť mnohá včelstva dala 24-30 kg medu a 24 K.

Výživa lidu, abych zkrátka charakterizoval, byla stále horší. Po Výživa lidu.
Zních několik týdnů na uspokojení lidu dostávalo se stanovené kvantum 140 kg týdně, ale pak to šlo zase po ústřednicku, "nic", "50 dkg", "málo", "nic". Průměrně dostala 1 osoba v Jaroměřích asi polovici předepsaného množství (2 7280 kg a jin 38-40 kg), při čemž nebrán byl zářel na těžce pracující, které měli dostávat o 70 dkg týdně, t. j. o 36 kg ročně více. Při zásobování byli jsme podílováni moukou čisté, "exární", na jejíž jakost lze z vymílacích procent souditi. Taková jakost by byla ideální, ústředny však mouku č. 0. a č. 1. na vysoké ceny prodaly prostřednictvím svých agentů, a co chybělo na váze pro chudinu, nahrazeno různými neextravitelnými zboží, rozemletými pilinami, bobem, stuchlou, turky a t. d. Po požití takové mouky a chleba hlásily se všechny střevní a žaludeční choroby k právu.

Pšenice vymílána: 3% krupice, 47% mouky k vaření, 40% mouky chlebové, 7% otrub a 3% rozprach. Žito: 90% mouky chlebové, 7% otrub, 3% rozprach. Ječmen: 20% mouky k vaření, 65% mouky chlebové, 11% otrub, 4% rozprach. Celý obilí pohybovalo se kol 400.-K za 1 q.

Do approvisačního výboru dorazeni na místě dříve uvedených funkcionářů, kteří resignovali, p. Albin Hublík, pekař, tajemník obce a Jeršl a p. stavitel Mackule. Od té doby nejen byl chléb u předvedy approvisace (p. Hublík), prodej mouky, jako dříve. Hladné děti snědly polovici zásoby chleba, než ji donesly domů. Že celý systém approvisační stal se illusorním, dokazovala denní zkušenost. Poctivý jeden censor propustil (vyřkl) tuto pravdu: "Hláda trpí, ba podporuje lichvu úředními výnosy, bere nejnutnější lidu malému, aby ústředny a bohdci mohli na účet typického lidu bohatnouti." Jak bylo s moukou, bylo i s ostatními poživatinami. Bramborů byl nedostatek jen proto, že se jich tisíce vagonů vyvezly našemu spojenci do Němec, nebo že v ústředních skladištích shnilý a se zkazily. (Věštní, ofekování byli ruští zajatci, když poukazovali na nedostatek

opatření zemědělci proti mrazu. Mrazy pak zničily tuto důležitou, ba jedinou potravinu – a spousty mrazových bramborů za noci pojaly vlny dunajské.) Tak se dalo ve všech skladištích iště – pšenice, pšenice, které měli dozor, žili v blahobytu, hospodářství nerozumně, prováděti ekonomické dílo bud nepoctivosti nebo neschopnosti a úplnosti a to bolestně, za to hladověcí nespokojení krmeni byli olovem. (Protivěr 27. IV.)

Největší potíže činilo zásobování sádlem a tuky. Jelikož při реквизиčních na dobytka se nepamatovalo, musel se tento jen kradmo živiti. Původní pochod výměny výživ byl porušen nesmyslným vládním nařízením. — Od 1. listopadu 1916

muselo se dle jarního nařízení z r. 1917 dodávati ze zvířat typů veškerých do 60 kg 166 kg sádla, do 100 kg 292 kg sádla, přes 100 kg 5 kg sádla. Je sádla se mnoho nesešlo, to na bíledni, každý zabíjel „pod 60 kg“ Jiná příčina nedostatku tuku byla, že každý ze zabitého chovného dobytka musel se (1 kg za 1 Kč) odváděti (živiti) do Brna, kdež z něho „fraplali“ margarín, za 20 Kč jeden kilogram. S masem nebyly tak velké obtíže.

Travci, másto a jiné mléčné výrobky smíchaly s povrchu zemského. V domácnostech se mnoho spotřebovalo a pak, Bohu buď žalováno, raději zvířeti bylo dopřáno toho, po čem chudí maruše toužili. Peněz měl každý dost, nač tedy prodávati? Přes mého majetku se uskromnili a hladověcímu prodali. („Já, chudý chudému neštěpě rozumívá.“) Mnozí chudí lidé

přes celou zimu žili se bramborami, zelnou polívkou a řepou. Z jara bylo trochu lépe poněvadž kozy dojily, ke žnám ale, nebylo již bramborů. (Dle výpovědi školních dětí.)

Jak bylo s jídlem, bylo i s jinými potřebami. Nebylo vůbec čím svítiti. Dostly-li obchodníci svíčky, byly jako na rováčku. O topivo byla velká nouze. Od 19. února do 10. března nebylo u nás ve škole vyučováno, nebylo dříví ani uhlí, ačkoliv les máme za „humny“. A když se topilo, bylo to jen pro jmeno. Děti musely seděti navlečený, ruce měly zkrchlé a učitel chodil po třídě v zimníku.

V létě objevily se „mýdlenky“, za něž dostal druze koupiti nějakých práškových škrábků, již házily plátno na prádlo. Lidé zámožní vařili si mýdlo sami doma.

Nápojů spojných nebylo lze dostati. Každá vesnice stala se nedobrovolnou obcí abstinentů. Pivo na jaře přestalo, víno bylo ú-
časně drahé a celkem vzácné a "bosá" bryskala jen v okolí v
nemnohých "studýnkách". Na podzim začali opět varit pivo,
ale bylo drahé a jen 6%ní.

Drahota slavila svůj triumf v oděvu a v obuvi. Za 500 Kč se
člověk neobul a neoblékl, byť i mikromněji. Ceny stoupaly den
o den. Polští Židé, jichž tu bylo velké množství v Jevicku, vše
shromádili, takže koncem roku nebylo lze ničeho dostati. Dra-
hota způsobena též udílením vysokých podpor těm, kteří
měli někoho na vojně.

Již avizátem dáno nařízení, jak a kdy mají co sežít. Dobytěk.
Žitomoravské žitné pšenice, žito a směsky bylo zakázáno, ov-
sa dostal kůň 1 kg denně. Ječmene se ponechalo na krmě-
ní 15% celkové sklizně pro odčítání oseru. Seno a sláma by-
ly zabaveny a držitelé dobytka mohli pouze spotřebovat
na den pro koně 10 kg sena, pro hovězí dobytek 5 kg sena
a 5 kg slámy, pro menší kousky 4 kg sena a 2 kg slámy. Též
zemědky byly od 1. srpna zabaveny k velkému zisku pro vá-
lečný obilní ústav.

Již od Nového roku probleskovaly trojivé zprávy o vojenských Prohlídky.
prohlídkách. Tichni očekávali se strachem a přípravou
se na osudné dny, kdy rozhodováno býti mělo o
pracně nasytém chlebu rolníkovu. V noci blikala po
fúidách světélka ukazující zřetelně, kde se chystají na pro-
hlídky. Od 10. do 27. ledna počítaly všechny učitelské osoby v Ja-
roměřicích, (vyučovno proto nebylo) kolik obilných zrněk tu
existuje. Když vše na puntík spočítáno bylo, přišli rekví-
rovat - vojáci - staří to "foři" v uniformách s p. oficiálem
Martínkem v čele. Prohlídka od 25./2. do 7./3. konána
takto: Dle aktu změřilo se obilí, přebytek se zabavil. Kde
akta nesouhlasila, tam se obilí hledalo a to zvláště tam,
kde hospodář chtěl ukázat, že on jest pánem v domě. Tam
se našlo jistě. Co se našlo, bylo zabaveno. Vojáci měli mno-
hdy větší rozum než úřady a ač slíbeny byly jim odmě-
ny (provise), přece zachovali se po lidsku, mnohdy, co vyčíně-
valo, zakryli.

Z obei zabráno bylo 208 q žita, 5075 q pšenice, 6185 q ječmene, 55 q ova a 4163 q směsky. - U strachu a úkrytech budí mi tu dovoleno naznačovat několik charakteristických anekdot, jež skutečně se přihodily:

Žil občan do hostince a chlubil se: „Tak, tak, jož to mám skovany, mužo přijít hledat, nic - nic nenandó.“ A kde pak to máte, starečko? „Nahnu se tajemně a pošeptá: „V kupře ve smrkách.“ Jaké bylo však jeho překvapení, když jda z hostince, viděl kluky na kupru dovádět a slyšel výkřiky: „Kluci, podte skákat pro K... kupro.“ Za pozdního večera bylo slyšet skupánu trakaři v lese, kdež v hromadě haluzí skrylo se tajemné bříme. Tam byly celé zásohy. Ovšem, jak mnoho si kdo z takového úkrytu odvzl, ví jen ti, kteří skývali, poněvadž se nikomu nepochlubili, jak je kdo obšťatvil. - Jistý občan skýl ke stodole do „klesti“ několik pytlíků obilí, jež smixlo hned první noci. Občan hledal ještě několik masivých nocí, aby se mu nic nestraťilo. Poolivil se ale, když šel pro obilí, že místo zavařto bylo už starým sněhem - důkaz, že obilí bylo hned po uschování odneseno, aby nenamrzlo.

Dočásky.

Lotra obilí počalo vymetat, zase už vše zapisováno rovnou na polích a pak důkladně zpracováno v obecní kanceláři, aby podzimní kampani rekruturní co nejvíce vynesla. Jako s obilím, tak hospodářilo se i s dobytčím. Zase ústředna povolovala prodej a rekrutovalo se. Zde triumfovala lichva, zde plavila své orgie. Vzhledem k zemím české koruny měla spravedlnost vypíchané oči a zlámané vášky. Měsíčně u nás bráno 15-20 kusů dobytka. V červenci na Moravě zabráno 27.565 kusů dobytka a to: 20.000 pro vojáky, 4.000 pro Videní a ostatní do rezervy, pro domy (kterou?) Ústředna platila kg 180 K, 240 K, 360 K a prodávala kg za 8 K. Nedostatek masa, kryl se u nás dovozem uherských volů, kg masa z nich byl za 16 K.

Následkem nedostatku pracovníků, sil propůjčoval stát vojáky rekonvalescenty a ruské majatelé na práci. Našli v obei druhý domov a najedli se. Rusům se tu líbilo, lid je měl rád.

Que 6. května na památku nastoupení byr. císaře Karla pořádá- Drobnosti.
na „stromková slavnost“, při níž založen byl malý trojúhelníko-
vitý sad z akátů, jenž nyní na „Masarykův sad“ byl přikřtěn.

Propagována VI. a VII. válečná půjčka t. j. vymackávána, té-
měř vynucována byla. Za její zdar bylo zdejšímu důvěrní-
kovi vyloveno a písemně dodáno poděkování a uznání. (!)
Zajímavou podrobností jest i to, že malý zvoneček školní, 0.45
kg vážící byl škole odebrán. Z toho bude kanónů!

Po skončených převratech ve vládě slibuje nám Seidler ráj,
jež hodlá vytvořiti z Rakouska. Pozorujme i my zde ve vsi, že
se mu nachtelo absolutismu i s celou banderou německou.
Jak bude dále? Ode všeho zlého vysvobod nás, Pave!

—1918.—

Počátkem roku bída a nedostatek se stupňují. Všechna úro-
da opět zabavena, přebytky odevzdány obilnímu ústavu. Chléb
a mouka dále dávají se na lístky. Mouka dávala se 3 kráté Výživa lidu.
za celý rok na božihodové svátky. Chléb byl velmi špatné ja-
kosti, mnohdy k požívání se vůbec nehodil, pes se ho ani ne-
dotknul. Kdo neměl potají něco koupeno, byl by zahynul hladu.

V červnu, červenci a srpnu vůbec nebylo ničeho. Mnozí mly- Bida.

náři prodávali mouku až za 15[—] K 1 kg, nebylo citu a svědo-
mí k bližnímu. Sádlo bylo kupováno až za 200 K 1 kg, Drahota.

mlečných výrobků nebylo lze dostati. Obilí bylo za 200, 300,
400 až 800[—] K 1 q. Lichva bujela. Pro překročení stanove-
ných cen byli prodáváci trestáni, ale zaplatili pokuty a „ke-
řasili“ dále. Domácím lidem neradi prodávali, vymlouvají-
ce se, že nemají, ale pro cizince, Brňáky, a Boskováky, bylo za
drahý peněz všeho dost. Při tom ovšem prodáváci naříkali a
přišla-li rekvisice, plakali, že ničeho nemají. Chudý lid nosil
peníze v hrusti a ničeho neostal. Peněz bylo dosti — podpor
vyplácelo se až 26.000 K. Jak se lidé o zboží jakéhokoliv dru-
hu a jakosti přímo rvali, lze posuzovati ze znění protoko-
lu o schůzi obecního zastupitelstva ze dne 4. dubna 1918,